

BERICHT UIT DE PARIJSE MICROKOSMOS

Mia Doornaert over Frankrijk, de *Ontredderde Republiek*

De kennis over Frankrijk van columniste Mia Doornaert staat buiten kijf en ook haar liefde voor het land is grenzeloos. Het is een genot om haar te horen vertellen over de vakanties die ze als kind maakte, met de caravan vanuit het West-Vlaamse Stasegem richting de Côte d'Azur. De liefde voor het land leidde tot een correspondentschap in Parijs voor de krant *De Standaard*. Dat lijkt een garantie voor een sprankelend boek, maar die belofte wordt niet helemaal waargemaakt.

Ontredderde Republiek begint veelbelovend. In een puntige inleiding schetst Doornaert de situatie van het land en slaat ze enkele heipalen waarop ze haar verhaal wil bouwen. Die uitgangspunten zijn misschien niet erg verrassend, maar voor wie zich afvraagt wat er mis is met Frankrijk kan het geen kwaad ze nog eens op een rijtje te zien staan.

Het eens zo glorieuze Frankrijk, ooit een van de machtigste en rijkste landen ter wereld, kan maar niet wennen aan de status van "gewoon" land. Een reeks gebeurtenissen en ontwikkelingen heeft het land de afgelopen decennia in een soort van permanente post-traumatische stresstoestand gebracht: twee wereldoorlogen, het verlies van een koloniaal imperium, de Angelsaksische cultuur en economie die een leidende rol hebben genomen op wereldvlak en de daaraan gekoppelde opmars van het Engels/Amerikaans als de lingua franca van de geglobaliseerde wereld en ten slotte de hereniging van Duitsland zeer snel na de val van de Berlijnse Muur in 1989, waardoor Frankrijk zelfs binnen de Europese Unie zijn leidende rol verloor.

"Frankrijk heeft pijn aan zichzelf omdat zijn heden zo pover afsteekt tegen dat schitterende verleden", vat Doornaert het treffend samen. Frankrijk is ziek, en een remedie is niet makkelijk te vinden. "Een kribbige patiënt die voortdurend van dokter verandert en even vaak de nieuwe geneesmiddelen weer weggooit", schrijft ze over de politieke keuzes van de Franse kiezers. Van een nieuwe president, wie dat ook moge zijn, verwacht Doornaert niet veel, schrijft ze in het begin.

Dit is een boek waarin historici, journalisten, diplomaten en politici aan bod komen, maar de landbouwer, fabrieksarbeider, bediende of ambtenaar wordt over het hoofd gezien

Na die sterke start zakt het boek wel in. Het leest te vaak als een klassiek overzicht van de Franse (politieke) geschiedenis. Goed geschreven, dat zeker, al verliest Doornaert zich wel eens in historische details. De journaliste spiegelt zich aan de grote Poolse reporter Ryszard Kapuściński, die met prachtige reportages de trage rivier, de onderstroom onder de waan van de dag, blootlegde. Doornaert probeert aan de hand van de geschiedenis wel te verklaren waarom Frankrijk meer ontredderd is dan andere grote oude Europese naties, maar het reportage-element, de treffende illustratie van de ontreddering aan de hand van persoonlijke verhalen, ontbreekt volledig. Doornaert vertelt wel vaardig, maar ze vergeet te illustreren. Als ze het heeft over de banlieues, schrijft ze over wat Franse kranten en magazines schrijven over die beruchte randsteden, maar de inwoners zelf komen niet aan het woord.

Dat is meteen de voornaamste kritiek op dit werk, dat pretendeert op zoek te gaan naar de ziel van het land. Dit is een boek waarin historici, journalisten, diplomaten en politici aan bod komen, maar de landbouwer, fabrieksarbeider, bediende of ambtenaar wordt over het hoofd gezien. Dit lijken wel de opiniepagina's van *Le Monde*: heel interessant en diepgravend voor wie zich binnen de Parijse microkosmos begeeft, maar soms leer je het land beter kennen door de kleine berichten in *Le Parisien/Aujourd'hui en France* te lezen. Of door zelf eens je oor te luisteren te leggen bij de citoyens van het eens zo roemruchte Frankrijk. Daar zou Doornaert verhalen kunnen noteren van de andere kant

De Franse president Emmanuel Macron

Misschien moeten we het boek zo lezen: als een ietwat gekleurde, soms polemische inleiding tot de Franse politiek

van de kloof tussen burger en politiek. Daar zou ze de afkeer hebben kunnen ervaren van het politieke reilen en zeilen dat ze zo uitvoerig beschrijft.

De journaliste, correspondentente voor *De Standaard* in Parijs ten tijde van het presidentschap van Jacques Chirac, focust haast uitsluitend op de politiek. Iedere president van de Vijfde Republiek, van Charles De Gaulle tot François Hollande, krijgt een apart hoofdstuk. Daarin laat Doornaert haar voor- en afkeur duidelijk blijken. Vooral de socialistische presidenten, François Mitterrand en Hollande, moeten het ontgelden, terwijl rechtse presidenten als Chirac en Nicolas Sarkozy op meer clementie kunnen rekenen. Dat is uiteraard Doornaert haar goed recht en haar analyses zijn even helder als stevig, al vliegt ze wel een paar keer uit de bocht. Zo is het een beetje gênant dat ze in de analyse over Chirac vergeet te melden dat hij als eerste ex-president ooit werd veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van twee jaar in het proces rond de fictieve banen op het stadhuis van Parijs, toen hij er burgemeester was. Het is des te opvallender omdat Doornaert wel schrijft over de straf die Alain Juppé, de toenmalige kabinetschef van Chirac in het Hôtel de Ville, moest uitzitten wegens zijn betrokkenheid bij dezelfde affaire.

Hoewel Doornaert in de inleiding schreef niet te veel te verwachten van een nieuwe president, eindigt ze toch met een bescheiden lofzang op François Fillon, de rechtse kandidaat van Les Républicains van wie ze verwachtte dat hij president zou worden. Fillon zou de kandidaat zijn voor het publiek dat het

“doodmoe is verketterd te worden als reactionair en racistisch omdat het veiligheid, minder staatsbe-tutteling, meer aanmoediging van initiatief en erkenning van Frankrijks historische identiteit wenst. Een publiek ook dat durft te denken dat immigranten zich moeten aanpassen aan het land van aankomst en niet omgekeerd.” Maar Fillon haalde de tweede ronde niet.

Emmanuel Macron komt slechts letterlijk ter-zijde ter sprake, in een bijzinnetje. Hij wordt wel “de briljante links-liberale minister van Econo-mie” genoemd, maar dat lijkt toch vooral om hem af te zetten tegen “nulpunt Hollande”. Dat Macron in tegenstelling tot Fillon niet meer aandacht krijgt, illustreert misschien meer dan Doornaert wil hoe onvoorspelbaar nu ook de Franse politiek is geworden.

Misschien moeten we het boek zo lezen: als een ietwat gekleurde, en zeker wat de moslimmigranten betreft polemische inleiding tot de Franse politiek, een bruisende introductie tot Elysée en Hôtel Matignon, meer dan een zoektocht naar de echte ziel van het land. Net daarom valt het te betreuren dat een persoonsregister en een literatuurlijst ontbreken. Misschien kan Doornaert dat goedmaken als ze nog eens een boek schrijft over het Frankrijk dat wel onze bewondering verdient.

DIRK VANDENBERGHE

MIA DOORNAERT, *Ontredderde Republiek. Zoektocht naar de ziel van Frankrijk*, Polis, Antwerpen, 2017, 288 p.